

A VÁSÁRHELYI ITALKERESKEDŐK VESZTESÉGE A SZOVJET MEGSZÁLLÁS ALATT

Kiitták a város bor- és pálinkakészletét

Kiitták Vásárhely szinte teljes bor- és pálinkakészletét a várost 1944. október 8-án elfoglaló Vörös Hadsereg katonái. A városi tanács 1945 januári felmérése során 31 kereskedő 59 ezer 526 liter bor veszteséget vallott be.

Évtizedekig ünnepelte az ország április 4-ét a felszabadulás ünnepeként, holott a hadműveletek az ország területén még 1945. április 6-án is folytak. Míg az ország felszabadításának dátuma bizonytalan, az kétségtelen, hogy Vásárhelyen már 1944. október 8-án véget ért a II. világháború. A felszabadítás-megszállás a városban érdekes eredménnyel is járt.

Jelentősebb hadműveletek nem történtek 1944. október elején Vásárhelyen, hiába ástak a magyar hatóságok és a német katonai parancsnokság futóárkot a város keleti határában. Október elején a Vörös Hadsereg első felderítői a településtől délre jelentek meg, aminek hatására a helyi közigazgatás és a tehetősebb polgárok jelentős része hanyatt-homlok elmenekült. Október 8-án a Hódító felől, némi tűzérségi előkészítést követően, benyomultak a városba, s gyakorlatilag lényeges helyi ellenállás nélkül elfoglalták. A Vörös Hadsereg sem volt különösebben bármely megszálló erejénél, amit jól bizonyít az az 1945. január 17-i felmérés, melyet a városi tanács végeztetett „az italneműek sorsáról”.



Szovjet katonák táboroznak. Nem csak a tűz melegítette őket

A korabeli jegyzőkönyv szerint – fogalmazta meg a témáról szóló tanulmányában *Herczeg Mihály* helytörténész – a Vörös Hadsereg 1944. októberi bevonulása során ismeretlen tettesek feltörték a fogyasztási adóhivatal helyiségét, s ekkor 3024 adójegy elkallódott. Az ezt pótló januári felmérést a kereskedők kérték, lévén nem kívántak adót fizetni az után, amit elvittek tőlük. A felállított bizottság előre gépelt kérdőívet juttatott el az érintetteknek, melybe csak az elvitt mennyiséget kellett beírniuk. Az így beszerzett adatok alapján született tanácsi határozat szerint 31

italmérőnek összesen 59 ezer 526 liter borát rabolták el az orosz katonák vagy „ismeretlen tettesek”. Igaz, a bevallásban szerepeltetett mennyiséget mindenki saját lelkiismerete szerint tüntethette fel.

A károsultak közül Patzauer Aladár szesznyakereskedő azt panaszolta, hogy az oroszok lefoglalták, s meg is itták 8492 liter pálinkáját. Kovács Gyula Szent István téri bornyakereskedő árnyaltabban fogalmazott, amikor azt mondta, hogy a Vörös Hadsereg bevonulásakor ismeretlen tettesek 25 ezer 321 liter borát vittek el. Kifosztották ugyanakkor Bandula Sándor

Pálffy utcai kereskedőt, aki 65 liter bora és 40 liter pálinkája mellett italkimérő edényeit, mindennemű házi ingóságait, a családi fehérműit, gazdasági terményeit és jószágait tehette saját veszteséglistájára.

A városban egyébként 1945 elején elharapózott a magán-pálinkafőzés, igaz, az nem a megszállással, hanem még a magyar hatóságok egyik 1944-es rendeletével volt összefüggésben. A gazdákat ugyanis arra ösztönözték, hogy cukorcirkot, azaz méznádat vessenek a háborús körülmények miatt. A gazdák ebből, s a földeken maradt cukorrépából pálinkát főztek, hi-

szen a cukorgyárak nem működtek, s másként a termés kárba ment volna. A helybeliek a melasz-, majd a pálinkagyártást nagyüzemben művelték. Éppen ez lett két év múlva a baj, amikor a népi demokratikus hatóságok a zugfőzést már a kulákság bűnének tekintették, s azt nemcsak börtönnel, de teljes vagyonelkobzással is büntették.

Hogy a korabeli szóhasználatlalt megszálló szovjetek számlájára végül is ténylegesen mennyi eldobzott szesz ital írható, az biztosan nem derült ki. Annyi azonban valószínű, hogy a háborús károk közt ez volt a legkevesebb.

KOROM ANDRÁS

Virtuális öregítés

GLASGOW (MTI)

Bárki szembenézhet öregkori önmagával, méghozzá ingyen, egy skóciai laboratórium számítógépes szolgáltatásának köszönhetően. Sok honlap ígéri már jó ideje a ráklikkelőnek, hogy rendelésre – képileg – megfiatalítja az érdeklődőt legalább tíz évvel, de csak egy van eddig, amely öregítést kínál. Ez a Saint Andrews skót egyetem Perception nevű laboratóriuma (www.perceptionlab.com).

A központ kutatói kifejlesztettek ugyanis egy szoftvert, amely megmutatja milyen lesz egy ember arca, amikor megöregszik. A szolgáltatás ingyenes, talán azért, mert kevesen fizetnének ilyen élményért.

Referenciaként a laboratórium közszemlére tette korán meghalt hírességek feltételezett öregkori arcát, így például Marilyn Monroe-ét, James Dean-ét. Utóbbi esetében úgy számoltak, hogy valószínűleg hajbeültetéshez, némi ráncaltalanításhoz folyamodott volna az ifjú évek elszállása után. Hasonló „fantomképeket” már készítettek kézzel a 60-as évek végén a Beatles tagjairól, a When I'm 64 című daluk kapcsán – sajnos John Lennon és George Harrison nem érte meg ezt a kort –, 1976-ban pedig a Led Zeppelin A dal ugyanaz marad című koncertfilmjének egyik fantázia-képsorán Jimmy Page öregedett meg számítógépes trükk segítségével.

A programhoz a csapat először sok fiatal és öreg arc átlagának matematikai paramétereit állította össze, majd megvizsgálta, milyen átalakulások mennek végbe, míg a fiatal arcból öreg lesz. Nagyvonalakban ezek az átalakulások figyelhetők meg bármilyen arcnál – írja az El País című spanyol napilap.

PODMANICZKY SZILÁRD

Huszonnégy évszak (tavaszi napló)

A tavasz első jele a viccelődés. Télen a legkisebb az egy köbméterre eső viccmennyiség. Tavasszal valahogy az emberek is kirügyeznek. Például így. Vettem a piacon tíz darab tojást, de az asszonyoságnál csak tizenötös tartó volt, ami így súlypontját veszve nyilogatott. Mondom neki, hogy tenne rá egy gumit, nehogy a táskámba szórjam mind. Azt mondja erre nevetve, hogy a csudába van ez, nem a férfinál van a **gumi**? De, többnyire igen, mondtam, csak aztat nem a tojásra húzzák.

Az első melegbe én is kimentem mászkálni, de akkora por van mindenütt, hogy **három porzsák** is megtelne egy délután. Hát mit csináljon kint ilyenkor az ember? Fulladozik.

Érdekes dolgok derültek ki a virágokról. Az, hogy nincsen rájuk garancia. Ha veszel egy virágot, mondjuk egy drágát, mert már tíz éve nem vettél virágot, és most bepótolod, akkor az a te felelősséged. De ha ez a virág másnapra elszárad, vagy legyünk realisak, egy hét múlva elszárad, akkor az is a **te sarad**. Még akkor is, ha a boltos utasítása szerint jártál el. Arról meg nem is beszélve, hogy egyazon üzletben a másik boltos mást mond. Az egyik azt, hogy öntözzed, a másik azt, hogy ne. És amikor visszaviszed, hogy kiszáradt, azt mondják közösen, hogy az Ön hibája, mert vagy túlöntözte, vagy nem adott neki elég vizet. Nos, egy elegáns eladó itt nem áll meg, nem vágja cserepestül fejedhez a virágot, hanem széttárja a karját és elnézést kér, de konkrétan tehetetlen az ügyben, ám hogy fájdalmad enyhítse, ad egy szálat rózsát, vagy egy szép sárga tavaszi primulát. De nem, nem ad semmit. Nincs hozzá készsége. Nincs hozzá szíve.

Amikor elkezdődött nálunk a kapitalizmus, úgy gondoltam, hogy ilyen esetben, ha az ember elégedetlen, azon túl, hogy a vérnyomását túráztatja, fogadalmat tesz, és többé nem megy abba a boltba. Na már most, ha a többi vásárló is elégedetlen és nem megy többé abba a boltba, akkor nálunk virágzik a szabad verseny kapitalizmus, és az

ilyen igénytelen boltos tönkre megy. De úgy látom, hogy ezt csak én gondoltam ilyen naiv, elsőáldozós kapitalistaként, mert ha 15 éve fogadalmat teszek, akkor manapság **egy testrészemem megszámolnám**, hová lépek be szívesen. Csak akkor az a kérdés, hogy ezt miért nem csinálja így más is, vagy legalább páran. A válasz lehangelő. A fent leírt elv nyilván működik, a vásárló élteti a boltost. Akkor viszont csak az lehet, hogy ezek a boltok az átlagos igényeknek megfelelnek.

Úgyhogy saját kezűleg vettem két primulát. Az egyik lángbordó, a másik barátságos (nem bugyi!) rózsaszín. A **primula** legjobb esetben is három hétig bírja, aztán megadja magát szegénykém. Kihozza az összes bimbót, irul-irul, végül úgy néz ki, mint hosszú hétvégén a csomagtartóban felejtett salátakosár.

És ha már így belementem a virágosba, mondom, a piaci bevásárlás csúcsa a virágválasztás. Főleg tavasszal. Nem is tudom, **húsz év múlva** lesznek-e még ilyen képek: Egy darab nyolcvanhárom éves néni ül kendőben és metsző szélben, előtte kávéspohár, s benne két csokor hóvirág vízben. S amikor nem veszek, még ő sajnálkozik, hogy az ibolya már elfogyott.

Aztán jön a jácint- és a nárciszkorszak. Az idej jácintfölgőzatal szépnek mondható, sokszínűek, fehérek, kékek és rózsaszínek, az illatuk a tavalyinak pontos mása. Viszont tartósabbak, mint tavaly. Vagy jobb **vödörbe nyúltam**. A száruk is erősebb, hosszabb, néha olyan hatalmas a fejük, hogy kifordulnak a vázából. A nárciszok között sincs most annyi hókad, sőt találtam különlegességet, a vörös nárciszt. Egyesek szerint festett, vagy festéket szívattak vele. De nem hinném. Mondjuk a génmanipulált mennyivel lenne jobb?

A valóságról szólj nekem, **múzsza! Múzsza** ilyen hülye pofát még nem vágott.

Ennyi szerelvényigazítás után jöhetnek a tulipánok. A választék színskálán és méretskálán két végtelen között játszik. A fekete

tulipánnak már a neve is kalandos, hátha még tényleg koromfekete lenne. De az **igazi tulipán** a piros. Ezt most mondjuk nem tudom, honnan vettem, de az biztos, hogy ha otthon feng shuit játszunk, akkor a piros szín hiányzik a legtöbb lakásból, méghozzá úgy, hogy kellő távolságból a szemsík alatt rátekinthessünk. Drótozott tulipánt valahogy nincs szívem venni. Kicsit olyan, mint a fogszabályozó gyerek. Minek a virágra drót? Hogy összetartsa a fejet. Tehát: már kinyílt. Az csak szélsőséges eset, ha véletlenül mind így nyílt bele a drótkerítésbe. Különben is, ha virághoz drót kell, az már koszorú.

És ha már tényleg ennyire vagyunk a zöldben, elmesélem, hogy tíz évvel ezelőtt parányi cserépben kaptam egy lantlevelű fikuszt. Az évek alatt mindenben kedvére tettem, már ahogyan tőlem tellett, ám lassacskán vékony törzse fölkapaszkodott, s igazi langalétához méltóan a fejem fölé nőtt, bár már csak pár levéllel. Ugyanebben az időben kaptam egy másik fikuszt is, az szobafikuszt címen fut, annak meg az volt a dílje, hogy oldalt hozott egy ágat, a törzsre merőlegesen, s mint egy forgalmi rendőr végtelen keze haladt előre a szobában. Nincs az a hentes, aki ilyenkor fűrészért nyúl, de mert mindkét fikusz helytelen útra tért, már csak a fűrész segíthetett. Ám mindketten más személyiségek. A lantlevelűről levágott ágak és levelek most újra hajtának, az eredeti törzs megerősödött és pompás leveleket hozott, ám a **szobarendőr** megmakacsolta magát. Se a levágott levéllyel, se az ágak, semmi nem hajrt, ő maga pedig úgy áll ott, ahol áll, mint egy megcsonkolt madárijesztő. Mivel él, már csak az a kérdés, hogy meddig duzzoghat egy virág.

Mikor a primulák elsalátásodtak, kinéztem egy jó fej boglárkát. Rajta félig nyílt bordó bimbó, a másik három szigorúan zárva még. Jöhet rá a tavasz többi része. Azon gondolkozom, hogyan keletkezik a szépség és kellemesség ingerenciája a virág látványától. Mert van sok színes floppy az asztalomon, piros, sárga, kék, de nincs az a **növényi elragadtatás**. Nyáron Lillafüreden az árnyas biciklitámasztónál állt egy öreg, bicskájával forgácsokat hántott le egy fáról. A melléte álló kész termékekből kiderült, hogy az egyforma, serpentine, csúcsos hánccsokat egyik végén összeköti, majd festékbe mártva pálcát dug bele. Vettem tőle egy élénk pirosat, a fahánccshoz képest borsos áron. Itthon a szétálló zammia földjébe szúrva rejtettük. Kevesen állják meg szó nélkül. Pedig csak színes faháncs. A színe, a formája viszont egy virágé.